EMY KOOPMAN

TEKENEN VAN HET UNIVERSUM

VERSLAG VAN EEN OBSESSIE

2022 Prometheus Amsterdam

De auteur ontving voor het schrijven van dit boek een beurs van het Nederlands Letterenfonds.

Nederlands letterenfonds
dutch foundation for literature

© 2022 Emy Koopman

Omslagontwerp Jan van Zomeren
Foto omslag Stocksy
Foto auteur Johannes von Engelhardt
Zetwerk Elgraphic
www.uitgeverijprometheus.nl
ISBN 978 90 446 4791 4

Hotel Classique

Hij, A, mijn fixer, had een tatoeage, aan de binnenkant van zijn onderarm, op dat tere stukje vlees tussen de pols en de elleboogholte, dat zijdezachte gedeelte waar de haartjes voor terugwijken en waar de aderen groenblauw doorheen schemeren. Bleek en naakt en zacht, zo zacht, met vlak daaronder de weerstand van pezen, spieren, bot, maar ik tast zo behoedzaam dat er enkel zachtheid is, mijn vingertoppen over de diepdonkerrode inkt in de huid, de contouren van een man, een tekening die me vaag bekend voorkomt, maar dat doet er nog niet toe, op dat moment, wat er precies in de lederhuid gekerfd staat, die beeltenis is slechts het excuus om de arm aan te raken die hij zojuist heeft ontbloot, met het uittrekken van zijn trui, omdat het warm is hier, T-shirtwarm, in het slechtste sushirestaurant ter wereld, het restaurant van Hotel Classique.

Alle zonuren van deze februaridag hebben we doorgebracht achter het beton en het geblindeerde glas van een gerechtsgebouw aan de rand van het centrum van Québec. We wachtten op onze hoofdpersoon, Ahmed Cheddadi, een islamitische buschauffeur die een aanslag op een moskee overleefde. Ahmed, op zijn beurt, wachtte tot de rechter zich had uitgesproken over de iele, bangige, nationalistische dader, Alexandre Bissonnette. Na het vonnis zou ik Ahmed opvangen, voor de camera, vragen of de straf volstond, of die nu vijfentwintig jaar was geworden (voor één moord) of de nog nooit vertoonde maar wettelijk mogelijke honderdvijfentwintig jaar (voor zes keer een moord). Ik zat achter in de rechtszaal, tussen journalisten uit heel Canada, A volgde het proces vanuit een extra zaaltje, via een scherm. Ruim zes uur lang verbleven we daar. Regisseur Hans, researcher Sasha en geluidsman Pepijn waren elders in het gebouw

een broodje gaan eten, maar A en ik, wij zaten in dezelfde spanning, dezelfde onzekerheid, dezelfde verveling, dezelfde hongerigheid, elkaar berichtjes te sturen in de groepsapp over waar die rechter toch heen wilde met zijn eeuwigdurende, repetitieve betoog over gerechtigheid die proportioneel moet zijn.

Ik: 'Het klinkt alsof hij een uitzondering wil, een gulden middenweg?'

Hij: 'Precies, ik denk iets van veertig jaar.'

Ik: 'Dat zou extreem Canadees zijn, *radical centre*.'

Hij: 'Haha, inderdaad. Dit voelt al als vijfentwintig jaar. Zie jij ook baardgroei bij Bissonnette?'

Nu, op dit gladleren bankje, zwijgt hij. Hij verschuift niet, al zou dat gemakkelijk gaan. Hij beweegt zich niet bij me vandaan, maar hij komt ook niet dichterbij. Zijn arm is stil. Hij grijnst flauwtjes – licht gepijnigd, lijkt het. Ik trek mijn hand terug.

'Wat stelt het voor?' vraag ik.

'De *acéphale*,' zegt hij.

'Acéphale?'

'Van het tijdschrift dat Bataille oprichtte.'

Bataille, Georges Bataille, de Franse filosoof. *L'Érotisme*, *La Littérature et le Mal*, *Les Larmes d'Éros*. Seks en dood en literatuur.

'Serieus?' Ik richt mijn aandacht nu op het beeld in plaats van op de huid eronder. Een man die stevig op gespreide benen staat, de armen uitgestrekt naar links en naar rechts, als Da Vinci's mens van Vitruvius, maar dan zonder hoofd, met een brandend hart in de ene hand, een dolk in de andere, en op de plaats van zijn kruis een schedel. Natuurlijk, de acéphale! Weg met de rede, ja tegen het leven!

Ik kijk naar A alsof hij zojuist een wonder heeft verricht. 'Bataille,' zeg ik hem, 'daar heb ik mijn bachelorscriptie over geschreven: Bataille en gothic fictie. De eerste keer dat ik naar Québec ging, was voor een congres over Bataille. Hier om de hoek, aan die universiteit waar zowel Ahmed als Bissonnette heeft gestudeerd.'

Mijn lach is breed, ongelovig en verwachtingsvol. Die van A is schuw. Hij knikt een beetje. Dan trekt hij voorzichtig zijn arm bij me vandaan, staat op en gebaart dat hij moet bellen.

'Deze sushi is écht niet te vreten,' zegt Pepijn, aan de overzijde van

de tafel, 'het is bijna knap hoe ze dat voor elkaar hebben gekregen.' Met tegenzin steekt hij nog een stukje maki in zijn mond. De planning is dat we, zodra we de smerige sushi hebben weggewerkt, zullen doorrijden naar Montréal. In Montréal zal A in zijn eigen appartement slapen. Of hij de volgende dag met ons mee zal gaan om te filmen bij de grens, het laatste onderdeel voor deze aflevering in de provincie Québec, is onduidelijk. De mensen die we daar bezoeken zijn immers Engelstalig, er zullen geen woorden zijn die we niet begrijpen. Dat betekent, naar alle waarschijnlijkheid, dat dit het is: één avond nog waarin we, als ik geluk heb, naast elkaar in een auto kunnen zitten.

Door het luchtrooster van het restaurant klinkt een woest ruisen, achter de ramen niets dan wit. 'Shit,' zegt Hans, 'ik heb nu wel echt een muts nodig.' Geholpen door de uitputting van de lange filmdag voel ik het soort kalmte over me neerdalen dat nauwelijks nog ruimte laat voor gedachten, een kalmte die me laat gloeien van zelfverzekerdheid. Ik kijk over mijn schouder naar A die een onhoorbaar telefoongesprek voert en ik hoop dat ik de kans zal krijgen om hem nog eens, maar dan beter, volledi ger, aan te raken. 'Hoop', schrijf ik, maar wat ik voelde was zekerder dan dat, beslist, vastberaden: *ik zal hem aanraken*.

De dag ervoor had A mijn hand aangeraakt. We zaten naast elkaar in een huurauto uit Florida (de SUNSHINE STATE, aldus de kentekenplaat) die Pepijn met meesterlijke concentratie door de ijsregen manoeuvreerde, en ik vroeg hem naar zijn separatistische verleden. Veel meer dan dat hij het liever geen separatisme wilde noemen omdat het ging over de soevereiniteit van de provincie Québec in plaats van over afscheiding wilde hij daar niet over kwijt, niet in het Engels en niet in het Frans. Dat ik literatuurwetenschap had gestudeerd, net als hij, dat vond hij interessanter, en vooral dat ik fictie schreef. Hij schreef ook verhalen, hoopte er binnenkort voor het eerst eentje in een literair tijdschrift te publiceren. Hij vroeg waar ik nu aan werkte – mijn tweede roman, een dystopie, waar ík het liever niet over had, maar hij leek er zo graag over te willen horen dat ik hem toch iets wilde geven, een grof idee van wat het zou kunnen gaan worden. Ergens

in dat gesprek raakte zijn hand de mijne. Ik geloof dat hij daarbij glimlachte. Ik weet zeker dat ik glimlachte.

Zelfs voor Canadese begrippen is er sprake van een sneeuwstorm. IJskristallen striemen onze gezichten als we de koffers in de achterbak gooien. Het elektronische mechaniek van de schuifdeuren heeft het al begeven, we knallen die nu handmatig dicht. Centimeter voor centimeter glibberen we door de grijswitte massa, de weg voor ons een testbeeld met af en toe een zwak oplichtende lantaarn. Pepijn zit weer achter het stuur, ploetert gestaag voort. We hoeven het maar zien te halen tot de verhuurservice bij het vliegveld, daar zullen ze ons een andere auto meegeven, eentje waarvan de deuren niet vastvriezen, eentje met winterbanden, dat heeft Sasha telefonisch weten af te dwingen.

Twee dagen ervoor had A, in een te fel verlicht Aziatisch restaurant met Scandinavische inrichting, laten vallen dat zijn moeder was overleden, ongeveer een jaar geleden. 'Maart 2018,' zei hij.

Ik had opgekeken van mijn noedelsoep. Al het licht in dat kille, kale restaurant leek ineens alleen te schijnen op hem.

'Afgelopen maart,' zei ik, 'dat was ook de maand waarin mijn vader stierf.'

We glimlachten naar elkaar, zeiden ieder een halve zin over de doodsoorzaak (kanker, ja, natuurlijk, kanker), glimlachten nog een keer. Daarna ging het weer over nationalisme en kapitalisme. Maar onderhuids was er iets verschoven.

Tot dan toe had hij nauwelijks oogcontact gemaakt, de zeldzame keren dat hij dat wel had gedaan was zijn blik dof geweest. Hij was die aardige, wat neurotische jongen op de achtergrond, degene die zorgde voor mueslirepen en melatonine tabletten, degene aan wie ik vragen kon stellen over hoe Frans-Canadezen dat nou doen: migratie, integratie, samenleven, en die daar dan uitvoerige monotone antwoorden op gaf. Een jongen die nauwelijks lachte, enkel een beleefde, nerveuze glimlach, bedoeld om anderen te plezieren. Nu begon hij zelf grapjes te maken, wij begonnen grapjes te maken, hij en ik. Over van alles, maar vooral over alternatieve rock, dat hij integraal

afwees als het slechtste muziekgenre ooit. Ik wierp me op als verdediger. Van Nirvana en Green Day en Marilyn Manson, maar ook van Linkin Park en zelfs van Blink-182. Alleen Nickelback bleef ook voor mij onverdedigbaar. Als ik lachte om zijn grapjes, fonkelden zijn ogen.

'Ik heb geen andere auto's,' zegt de dame achter de hoge balie met het logo van de verhuurservice erop. 'Geen auto's met winterbanden. Ik kan niets voor u doen.'

Dat het onverantwoord is, roepen A en Sasha beurtelings. Schandalig, strafbaar.

Hans, onderuitgezakt in een plastic kuipstoeltje naast me, zegt zonder veel emotie: 'Hier heb ik nou zo'n hekel aan', en pakt zijn telefoon om foto's te bekijken die zijn dochters hem hebben gestuurd.

De baliemedewerkster is onvermurwbaar: alles is verhuurd, de telefonische afspraak van Sasha is niet met haar gemaakt, als ze ons een auto meegeeft die al aan iemand anders is toegewezen, zou haar baas haar ontslaan.

Met de gezinswagen uit Florida gaan we Montréal niet halen, weten we allemaal, niet in een sneeuwstorm. Ik zoek de treintijden op voor de volgende ochtend en laat ze aan Hans zien. Hij kijkt ernaar en knikt.

Terwijl de rest van de crew al wegloopt in de richting van ons bevroren brik uit de Sunshine State, buig ik me naar de dame achter de balie, haar gezicht bleek en pafferig als deeg.

'Sorry hiervoor,' zeg ik, 'u kunt er ook niets aan doen.'

'Dankjewel,' perst ze naar buiten, op het randje van een huilbui, 'ziet u, ik zou mijn baan kwijtraken.'

Nee, jij bedankt, denk ik. '*No worries*,' zeg ik, '*de rien*.' We wensen elkaar een goede avond toe.

Op de terugweg naar de stad die we net probeerden te verlaten, zoekt Sasha naar een plek om te overnachten.

'Alles zit vol!' roept ze, scrollend door Airbnb. 'Hoe kan dat nou?' Ik zoek mee op mijn telefoon, niet naar een kamer maar naar de reden.

'Wintercarnaval,' zeg ik, 'de eerste avond daarvan.'

'Jongens,' zegt Sasha, 'ik vrees dat we terug moeten naar Hotel Classique. Maar ik zie maar drie beschikbare kamers.'

Hans en Sasha zullen, als stel, sowieso een kamer delen. Pepijn heeft de ruimte in zijn kamer nodig om zijn apparatuur uit te stallen. A en ik hebben allebei weinig spullen bij ons.

Het is niet meer dan logisch.

'Ik kan wel een kamer delen met A,' zeg ik, zo luchtig mogelijk.

'Weet je het zeker?' vraagt Sasha aan mij. En aan de hotelmedewerker aan de telefoon: 'Weet u zeker dat er niet nog één extra kamer over is, voor één persoon?'

'Natuurlijk,' zeg ik, 'het zijn toch losse bedden?'

(Laat er geen extra kamer over zijn, géén extra kamer. Dit is alles wat er is, *take it or leave it*. *Take it*.)

'Dan kunnen we verder praten over Bataille,' zeg ik tegen A. Hij protesteert niet. Hij stemt ook niet in. Zijn glimlachje is weer zo flauwtjes dat ik denk, met zinkend hart: misschien zal ik hem toch niet mogen aanraken.

De glanzende lobby van Hotel Classique krioelt van de jonge mensen in wit, groen en zilver, schaterend, lallend, jubelend. Decolletés en oorwarmers, korte rokjes en hoge kniekousen, klaar voor het carnaval van de koudste maand. Ik lach terug naar elk lachend gezicht dat mijn kant op kijkt. Wat er dan ook mag gebeuren, laat het maar gebeuren.

In de hotelkamer wenkt A me naar het raam.

'Het uitzicht is niet slecht,' zegt hij.

Van achter het dichte raam kijken we uit op een besneeuwde parkeerplaats, en, in de mistige verte, de lichten van de stad.

'Ja,' zeg ik, niet geheel overtuigd, 'het kon erger.'

Er zit nog geen centimeter lucht tussen onze armen. Ik kijk hem aan, hij lacht. Uitnodigend, of toch eerder ongemakkelijk?

Ik wend mijn blik af en loop bij hem vandaan, twijfel over wat ik uit mijn rugzak moet halen: strak T-shirt of roze omapyjama. Als ik de badkamer binnenstap om me om te kleden, zegt hij, achter me, dat hij even naar de gang gaat, om zijn vriendin te bellen.

'Oké,' zeg ik, en ik zucht onhoorbaar. Vandaar.

Dat ze ongerust was, zegt hij, als hij terugkomt, 'vanwege de sneeuwstorm'. En ook: '*she's a filmmaker*', alsof hij ons beiden van iets probeert te overtuigen. 'Ze maakt korte films. Of maakte, het is alweer even geleden.'

'Ah,' zeg ik, in mijn omapyjama, vanuit mijn queensize bed, 'interessant.'

Hij vraagt wat mijn vriend doet.

'Iets met dataverzameling in arme landen,' zeg ik, zonder verdere uitleg.

Hij staat midden in de kamer en trekt zijn T-shirt uit. Hij draagt nu alleen nog een boxershort, een strakke boxershort.

Mijn blik glijdt naar zijn borsthaar en er direct weer voorbij, naar zijn gezicht, zijn lippen, nee, weg daarvan, naar zijn baardje, verre van wild maar ook niet overdreven bijgehouden, naar de muur achter hem – hij moet zich omkleden, hij moet zich gewoon kunnen omkleden.

'Ik slaap altijd zonder T-shirt,' zegt hij, 'dat vind je toch niet erg?'

Ik schud mijn hoofd.

Hij gaat naar de badkamer om zijn tanden te poetsen, de deur laat hij openstaan.

Ik heb een boek over xenofobie in mijn handen, maar ik lees niet wat er staat. Ik moet het hem zeggen, ik moet hem íets zeggen. Het is de laatste avond, morgen zal hij voorgoed verdwenen zijn.

Met het boek op mijn borst en mijn pompende hart in mijn oren, zeg ik: 'Het is jammer dat we niet single zijn.' Een paar seconden van stilte, waarin ik me afvraag of hij het heeft gehoord, dan een gemompel, opgeslokt door stromend kraanwater.

'Ja,' zegt hij, als hij de kamer weer binnenloopt, op plechtige toon, 'dat is héél jammer.'

Ik adem uit en glimlach naar hem.

Hij glimlacht terug en kruipt onder zijn eigen dekens. Zijn blik is die van een jong hondje.

Ik leg mijn boek weg.

'Je hebt me elke dag wel iets verteld wat we gemeen hebben,' zeg ik.

'Het is vreemd hoe het kan lopen,' verzucht hij. 'Je ontmoet niet

vaak iemand met wie het zo klopt, en dat dan zo op het verkeerde moment.'

Alles wat ik hoor is: 'met wie het zo klopt'. Ik lach hem een gelukzalig lachje toe. Kom toch hier, denk ik, kom bij me. Er bevindt zich slechts een halve meter tussen onze bedden. Er bevindt zich maar liefst een halve meter tussen onze bedden.

Hij zegt: 'Ik heb me in geen zes jaar zo gevoeld.'

In geen zés jaar? Dit is te veel, denk ik, ik wilde je alleen maar aanraken. Maar heb ik me niet ook in geen jaren 'zo' gevoeld? Wat is 'zo'? De spanning? Iets wat niet mag, wat niet kan? Of toch iets wat meer betekent dan dat?

'*There's a real connection here*,' zegt hij, met de nadruk op 'real', zijn stem diep en ernstig. Te veel verlangen, in zijn stem, in zijn blik. Te veel hoop, te veel wanhoop.

Ik heb geen botten meer, niets in mij is nog solide. Ik ben een gloed en ik wil stromen, door hem heen stromen, zijn radeloosheid wegspoelen en zijn dorst, mijn dorst, allebei onze lichamen oplossen in zachtheid en warmte.

'*Shall we hug it off?*' stel ik voor.

Hij slaat zijn deken open.

Ik dacht aan een staande omhelzing, veilig verticaal. Maar dit is goed, dit is beter. Dit is té goed.

'Dan wel met kleren aan,' zeg ik, op de rand van mijn bed.

Hij haalt een T-shirt uit zijn koffer, van onder het vuistdikke boek van Stefan Zweig dat hij aan het lezen is. Hij trekt het aan en kruipt weer onder zijn deken, tilt die opnieuw omhoog.

Terwijl we elkaar, in zijn bed, vasthouden, zeg ik: 'En dan niet verder dan dit.'

Hij zegt: '*You're a really good person*.'

Hij zegt: '*You bring joy*.'

Houd me tegen, bind me vast, zodat ik niet alles doe wat ik net heb gezegd niet te doen. Ik ben niet warm, ik ben heet, mijn bloed raast door mijn lichaam, bonkt tegen de rijstpapierdunne huid van mijn lippen, nog één rake zin en ik barst uit in duizend stralen.

Ik druk mijn wang en mijn hand wat harder tegen zijn borstkas, tegen die keurig door stof bedekte borst, om het razen te dempen. Hij

begint te vertellen over een verhaal dat hij aan het schrijven is, over vluchtelingen uit de toekomst. Ik luister, ik vraag hem of hij de *South Park*-aflevering kent met datzelfde thema. Ik kalmeer, een beetje. Zijn hartslag in mijn ene oor, zijn stem in het andere, mijn lippen die tintelen – ik ben, voor nu, compleet.

'Vroeger hield ik van feesten,' zegt hij, 'maar sinds mijn moeder dood is, ben ik veranderd.' Ik vraag hem niet wat hij bedoelt met 'feesten', of met 'veranderd' – of ik al dan niet het metaforische feest ben. Ik wacht af of hij verder zal vertellen. Hij vertelt niet verder. Dat is goed, het is helemaal goed, wees maar stil, praat er niet doorheen.

Terwijl ik me beweeg om beter tegen hem aan te liggen, mijn lichaam plooi naar het zijne, blijft hij stokstijf op zijn rug liggen.

Hij zegt dat hij altijd op zijn rug slaapt. 'Zoals Dracula,' zegt hij.

'Denk je dat we zo kunnen slapen?' vraag ik.

Hij denkt het niet, maar hij heeft druppels, opiaten, troep van het soort waar normaal alleen mensen die al stervende zijn aan kunnen komen – een erfenis.

Hij richt zich op, om zijn druppels te nemen.

Ik moet daarbij ook overeind komen, en schuif dan gelijk maar van zijn matras af, zet de halve stap naar mijn eigen bed.

Zodra ik daar lig, wil ik onmiddellijk weer terug, terug naar zijn lichaam, weg met die afstand. Maar hij heeft zijn ogen al dichtgedaan. En ik ben zo doodop dat het niet lang duurt voordat ik ook wegzink in het niets.

Hij gaat mee, de volgende dag, naar de grens. Roxham Road, een smalle weg die Canada verbindt met de Verenigde Staten, de provincie Québec met de provincie New York, en waar sinds de verkiezing van Trump steeds meer asielzoekers de oversteek maken. Hij hóeft niet mee, we bieden het aan en hij wil het. Hij kan meehelpen de spullen te dragen, zegt hij.

Die hele dag is hij, lichtjes glimlachend, binnen handbereik. Terwijl we de taxi filmen die stopt bij de grens, de man en de vrouw die eruit stappen, hun aan zon gewende huid stevig ingepakt. Terwijl we de agent filmen die de asielzoekers vraagt of ze Engels of Frans spreken en hen een gebouwtje in dirigeert om het bureaucratische proces

te laten beginnen. Terwijl we de vrouw filmen die roept dat ze welkom zijn. Terwijl die vrouw, Sue, met haar vriendelijke ogen en haar kleine lichaam, kromgebogen door de tijd, in haar victoriaanse boerderijtje met houtkacheltje en spinnenwiel warme chocolademelk voor ons neerzet, en zelfgemaakte cake. Glimlachend zit hij aan Sues ovale houten eettafel, een onmisbaar onderdeel van dit tijdelijke gezin.

Voordat we weer vertrekken, ga ik nog even voor het kacheltje zitten om mijn voeten te ontdooien. Vanuit mijn ooghoeken zie ik het, ik hoef mijn hoofd niet om te draaien, ik hoor en ik voel hoe hij me nadert, steeds iets dichterbij, ja, nu staat hij achter me. Zonder erbij na te denken strek ik mijn armen uit, naar boven, naar achteren, naar hem. Hij is er, hij vangt me op, laat mijn armen zich sluiten om zijn rug en legt zijn handen op mijn schouders. Een huiselijkheid, een tederheid. Een paar seconden, voordat ik mijn armen weer laat zakken.

Niemand zegt er wat van, niemand trekt er de wenkbrauwen over op. Dit mag, denk ik. Wij mogen dit. En waarom ook niet?

In de sneeuw laten we hem achter. Op de parkeerplaats van een metrostation in een buitenwijk van Montréal. Terwijl Hans vlak voor de auto een muts vindt, in perfecte staat, die hij over zijn hoofd trekt, roepend: 'Zie je wel, *the universe provides*, dat doet het altijd!', omhelzen wij elkaar, onze lichamen gescheiden, of beschermd, door twee dikke winterjassen, onze onbeschermde gezichten heel dicht bij elkaar.

Nog één extra omhelzing, de warmte daarvan, het niet willen loslaten.

Het toch loslaten.

Vijf dagen waren we samen. Vijf dagen, één nacht.